

EXPUNERE DE MOTIVE

În perioada de după 1990, în România a fost adoptat un ansamblu de acte normative și au fost create structuri instituționale adecvate, urmărindu-se crearea condițiilor necesare pentru conservarea și dezvoltarea identității etnice, lingvistice, religioase și culturale a persoanelor aparținând minorităților naționale.

Cu toate acestea, cadrul legislativ privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale este susceptibil a fi îmbunătățit, inclusiv prin încheierea unor acorduri bilaterale în domeniu, cum este “Acordul între Guvernul României și Guvernul federal al Republicii Federale Iugoslavia privind cooperarea în domeniul protecției minorităților naționale”.

În Tratatul politic dintre România și Republica Federală Iugoslavia a fost inclusă o prevedere generală privind obligația Părților Contractante de a asigura protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. De asemenea, în Protocolul de colaborare între ministerele afacerilor externe ale celor două țări s-a introdus o mențiune cu privire la protecția persoanelor aparținând minorităților naționale.

Existența unei substanțiale minorități românești/vlahe – estimările neoficiale privind numărul vlahilor din RFI se cifrează la sute de mii de locuitori – în Valea Timocului, dar și în celelalte regiuni ale Serbiei răsăritene, în sudul Dunării și anume în Valea Moravei, Malul Dunării și Homolia, cât și lipsa unor prevederi consistente în cadrul juridic bilateral au făcut necesară încheierea unui Acord mai detaliat.

În aceste condiții, prin încheierea Acordului s-a urmărit aplicarea reglementărilor în domeniul protecției minorităților naționale și implementarea unui mecanism de monitorizare a progreselor înregistrate de care să beneficieze în primul rând populația de români/vlahi menționată.

În data de 7 septembrie 2001 s-a aprobat prin memorandumul nr.C23/4871 la nivel de prim-ministru al României începerea negocierilor pentru convenirea unui Acord privind cooperarea între Guvernul României și Guvernul Republicii Federale Iugoslavia în domeniul protecției minorităților naționale.

La 16 noiembrie, în baza proiectelor român și iugoslav, au avut loc la București primele negocieri la nivel de experți, prevederile Acordului fiind convenite în marea majoritate.

În cursul negocierilor s-a evidențiat dificultatea părții iugoslave de a accepta sintagma român/vlah (propusă de partea română) în privința sferei de aplicare a prevederilor Acordului, definită în Articolul 1, partea iugoslavă preferând, atât din considerente interne, cât și de conjunctură internațională, să considere minoritatea vlahă și pe cea română drept minorități etnice distincte.

La data de 30 octombrie 2002 s-a convenit o formulă satisfăcătoare pentru ambele părți, pentru definirea sferei de aplicare a prevederilor Acordului, după cum urmează: “Pentru scopurile prezentului Acord, se înțelege că minoritatea română în Republica Federală Iugoslavia, și, respectiv, minoritatea sârbă în România constau din persoanele aflate sub jurisdicția lor care împărtășesc aceeași origine etnică, limbă și tradiții cu majoritatea populației din cealaltă Parte Contractantă.”

Această formulă permite ca de prevederile Acordului să poată beneficia și membrii minorității vlahе din Republica Federală Iugoslavia, ale căror origine etnică, limbă și tradiții sunt comune cu ale majorității populației din România.

Acordul a fost semnat la data de 4 noiembrie 2002 de către domnul Mircea Geoană, ministrul afacerilor externe și domnul Goran Svilanovici, la Belgrad, cu ocazia vizitei oficiale pe care președintele României, domnul Ion Iliescu, a efectuat-o în Republica Federală Iugoslavia.

Acordul conține angajamente care sunt subsumate obligațiilor ce incumbă deja țării noastre, prin ratificarea celor mai importante instrumente juridice internaționale în materia drepturilor omului, îndeosebi Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale, adoptată la Strasbourg, la 1 februarie 1995 (la care Republica Federală Iugoslavia a aderat în anul 2001).

Astfel, Preambulul prezintă Protocolul ca o continuare a prevederilor art.20 din Tratatul privind relațiile de prietenie, bună-vecinătate și cooperare între România și Republica Federală Iugoslavia. Principiile care stau la baza elaborării Protocolului sunt prezentate în Preambul, fiind evocate, totodată, prevederile principalelor documente internaționale relevante, în materia protecției minorităților naționale.

În dispozitivul Acordului, articolul 1 se referă la sfera de aplicabilitate a Acordului, sub aspectul persoanelor care vor beneficia de prevederile acestuia, în următoarele redactare:

“Pentru scopul prezentului Acord, se înțelege că minoritatea sârbă în România și, respectiv, minoritatea română în Republica Federală Iugoslavia constau din persoanele aflate sub jurisdicția lor care împărtășesc aceeași origine etnică, limbă și tradiții cu majoritatea populației din cealaltă Parte Contractantă.”

Articolul 2 reafirmă principiile potrivit cărora apartenența la o minoritate națională se bazează pe libera alegere și orice discriminare pe temeiul apartenenței la minoritatea națională este interzisă.

La articolul 3 Părțile Contractante recunosc persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul de a utiliza limba lor maternă oral și în scris, în viața publică și privată, precum și dreptul de a avea numele și prenumele scrise în actele de identitate și în documentele oficiale în limba maternă. De asemenea, în conformitate cu obligațiile lor internaționale și cu legislația lor internă, Părțile Contractante vor permite utilizarea de către membrii minorităților naționale a limbii materne, în administrația locală și în fața autorităților administrative și judiciare, precum și scrierea inscripțiilor topografice, a denumirilor așezărilor, străzilor și instituțiilor publice, acolo unde este cazul, în limbile minorităților naționale.

Potrivit prevederilor articolului 4, Părțile Contractante vor asigura, prin măsuri legislative corespunzătoare învățământ în limbile minorităților naționale, acolo unde este necesar, vor promova schimbul de experiența educațională și vor acorda burse și alte facilități la toate nivelele de învățământ.

La articolul 5 se arată, printre altele, că Părțile Contractante vor promova și vor sprijini stabilirea și funcționarea de organizații, asociații, instituții de învățământ și culturale care să reprezinte interesele persoanelor aparținând minorităților naționale. Părțile Contractante vor încuraja menținerea de contacte libere și directe între persoanele aparținând minorităților naționale și persoanele din cealaltă Parte Contractantă, precum și cu organizații non-guvernamentale, atât naționale, cât și internaționale.

Ele vor încuraja organizarea de manifestări culturale (programe anuale, reuniuni culturale periodice, tabere culturale, concursuri, invitarea de spectacole ale grupurilor de artiști profesioniști și amatori), precum și realizarea de evenimente culturale și artistice care promovează identitatea și cultura minorităților naționale.

Părțile Contractante vor crea toate condițiile necesare pentru păstrarea moștenirii culturale, monumentelor de arhitectură și altor monumente și locuri care sunt reprezentative pentru istoria și tradițiile minorităților naționale.

Articolul 6 se referă la dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a avea primi și comunica liber informații, în limba lor maternă. Ele vor adopta măsuri legislative care să ofere posibilitatea și modalitățile pentru persoanele aparținând minorităților naționale de a crea și administra propriile lor mijloace de informare în masă. Se recunoaște, totodată, dreptul persoanelor care fac parte din minoritățile naționale de a primi informații prin emisiunile de radio și TV de la stațiile de pe teritoriul celeilalte Părți Contractante. În conformitate cu legislația internă, se va asigura difuzarea regulată de programe radio și TV în limba maternă a minorităților naționale, cu o durată corespunzătoare.

Articolul 7 reglementează dreptul de participare la luarea deciziilor în domenii care sunt, la nivel național, regional sau local, semnificative pentru respectiva minoritate națională.

Articolul 8 se referă la încurajarea și sprijinirea pe cercetărilor științifice și studiilor privind istoria și situația actuală a minorităților naționale. Participarea persoanelor aparținând minorităților naționale la asemenea cercetări va fi sprijinită, iar accesul la arhivele disponibile, privind istoria și cultura minorităților naționale, va fi facilitat.

Articolul 9 instituie obligația Părților Contractante de a adopta măsuri corespunzătoare pentru a asigura participarea egală a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața economică și socială, precum și dezvoltarea economică în regiunile locuite de minoritățile naționale. Se prevede obligația de a se abține de la măsuri care ar putea schimba compoziția etnică a populației în regiunile locuite de minoritățile naționale și care ar avea ca scop restrângerea drepturilor și libertăților persoanelor aparținând minorităților naționale.

Articolul 10 menționează că va fi încurajată cooperarea transfrontalieră, inclusiv în cadrul euro-regiunilor, luând în considerare rolul de punte al minorităților naționale.

În baza prevederilor articolului 11, Părțile Contractante vor crea o Comisie mixtă interguvernamentală în scopul de a promova aplicarea Acordului. Comisia va fi compusă din reprezentanți ai Părților Contractante pe o bază paritară și va include reprezentanți ai asociațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

Comisia va putea face recomandări privind măsurile necesare în vederea exercitării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și a protecției identității acestora. Organismul se va reuni cel puțin o dată pe an alternativ pe teritoriile Părților Contractante, prima reuniune urmând să aibă loc în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a Acordului.

Nici un articol din Acord nu va putea fi interpretat sau aplicat astfel încât să limiteze drepturile deja garantate de Părțile Contractante persoanelor aparținând minorităților naționale.

De asemenea, nici o prevedere din prezentul Acord nu va putea fi interpretată ca implicând vreun drept de a desfășura o activitate sau a îndeplini un act contrar principiilor fundamentale ale dreptului internațional, îndeosebi principiilor egalității suverane, integrității teritoriale și independenței politice a statelor și bunei-vecinătăți.

Se mai stabilește că, în scopul aplicării prevederilor prezentului Acord, Părțile Contractante vor încheia acorduri și desfășura programe interguvernamentale și interdepartamentale.

Acordul va fi încheiat pe o perioadă de 5 ani și valabilitatea sa va fi prelungită de fiecare dată pe perioade de 3 ani, dacă una din Părți nu notifică în scris, cu șase luni înainte de expirare perioadei respective de validitate, că nu dorește prelungirea lui.

Prevederile acordului sunt compatibile cu acquis-ul comunitar.

Prin aplicarea prevederilor acestui Acord se așteaptă o îmbunătățire substanțială a situației minorității române din Serbia, în sensul exercitării depline a drepturilor ce sunt conferite membrilor acesteia, potrivit standardelor internaționale și înțelegerilor realizate între România și Republica Federală Iugoslavia.

Față de cele prezentate mai sus, a fost întocmit proiectul de Lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare.

